

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 90 kr. — Naročnina se pošilja opravnitvno v dijaškem semenlaču (Knabensemlar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velkem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznauila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Petsto goldinarjev namenjenih kranjskim učiteljem za nemščino v šolah.

V kranjskem deželnem zboru je eden izmed najhujših kričačev nemško-liberalne svojati, dr. Schrey, nasvetoval, naj se iz deželne blagajnice 500 gl. dovoli nagrade tistim ljudskim učiteljem, ki bodo tudi na dvorazrednicah marljivo slovenskej deci vbijali nemške besede, nemščino.

Zoper ta nasvet zglasili so se odločno in krepko slovenski poslanci dr. Vošnjak, L. Svetec in dr. Zarnik.

Po nadrobnem poročilu v dunajskem listu „Tribüne“ štev. 286, povzamemo sledeče: G. dr. Vošnjak je rekel: „nasvet ovi meri na ponemčevanje in narodno iztrebljenje Slovencev, ter nasprotuje naravnost § 19 osnovnih pravic, kder je vsakemu narodu v Avstriji zagotovljeno narodno pravo. Deželni šolski svet zaukazavši nemščino učiti celó v dvorazrednih šolah, je prelomil ustavo. Ko so Slovenci imeli večino v deželnem zboru, ni jim nikdar ne na misel prišlo, nemškim Kočevarjem slovensščino v šole zaphati, čeravno so nekatere srenje za kaj takšnega prosile; sedanji šolski svet pa tišči po sili celo v dvorazrednice nemščino, čeravno številne srenje slovenske odločno ngovarjajo in se branijo. Večina deželanov je slovenska in deželna blagajnica ni za to, da bi se z njenimi denarji raznarodovanje pospeševalo. Sicer se pa postopanju deželnega šolskega sveta ni čuditi: kajti v njem sedi deželni šolski nadzornik Pirker. Temu ni mar za napredek šolstva, ampak da bi Slovence ponemčil. Prebivalstvo je bilo uže sprva tako razjarjeno zoper njega, da so žandarji dobivali nalog, njega varovati. In še dan današnji se obnaša učiteljem nasproti kakor kakšen paša. On nima drugega namena, kakor da slovensko deco raznaroduje in slovenske učitelje na Kranjskem napeljuje, za Judeževe groše pri nemškem „Schulvereinu“ se potegovati, da v raznarodovanje Slovencev sodelujejo. Nadzornik Pirker je se pa tudi nemškim Kočevarjem zameril, ker jim je očital, da imajo trepaste obraze

in da so zelo sprideni. („So tölpelhafte Gesichter habe ich noch nicht gesehen. Die Gottscheer sind ein ganz verkommener Volksstamm und ein Bataillon Soldaten wäre zur Auffrischung der Race nothwendig.“ Duhovnikom nagaja, ker učiteljem zamerja, če k njim zahajajo. Jaz sem pa sploh zoper to, da bi se 500 gl. dovolilo. Oni učitelji, ki za izdajstvo svojega naroda brepenijo po Judeževih groših, ti si jih naj pri nemškem „Schulvereinu“ izberačijo.“ (Burno priznavanje od strani narodnih poslancev in na galerijah.)

Deželne vlade predsednik g. Winkler je v svojem govoru potrdil resnico tega, da je Pirker nespodobno govoril o Kočevarjih, to pa vpričo dveh uradnikov.

Za njim je besedo dobil poslanec g. Svetec. Rekel je: „ljudske šole nimajo namena, da bi se deca v njih učila kterejakoli tujega jezika. Le materinščina gre v takšne šole. Tako velja na celem svetu, pri Nemcih, Francozih in Italijanib. Tujih jezikov se naj učijo v srednjih šolah. No, in v to svrbo bi pri nas vsaj v prvih razredih se moralo na gimnazijah in realkah učiti slovenski, dokler se naša deca ne privadi nemščini. Učenje nemščine v malih, v ljudskih šolah meri na ponemčenje Slovencev, do sedaj brez uspeha. Pravijo: kmet mora nemški znati. Vendar ta tirjatev se ljudem le na videž prav zdi, namreč zato, ker je na gimnazijah vse nemško in noben fant tje v šole ne more, če ne zna nemški, in ker sodnijski in politični uradi kmetu na dom pošiljajo nemške odloke in pozive.

Od 100 slovenskih fantov gre k večjemu jih 5 v srednje šole, ter potrebujejo nemščino le, ker je tu vse nemško. Toda ostalih 95 ne potrebuje tega in toraj brž vse pozabi, ko zapusti šolske klopi. Zato imajo srenje prav, ki ugovarjajo zoper vpeljevanje nemščine v ljudsko šolo in deželni šolski svet jim dela silo, katero postava prepoveduje. Vlada bi tega ne smela trpeti. Zavoljo nemščine bo deca v drugih predmetih zaostajala; vesten učitelj ima itak dovolj dela s temi

in je prisiljen, jih zanemarjati, ako še za nemščino kaj časa najti hoče. Ako še sedaj slovenske učitelje nagibajo, naj bi se za Judeževe groše zanimali, tedaj je pa vendar pomisliti, da deželni zbor slovenske dežele Kranjske ni kakšna podružnica nemškega „Schulvereina“, deželni zbor potrebuje denarjev za druge reči.“ (Burno priznavanje od slovenskih poslancev in po galerijah.)

Naposled je se oglasil še slovenski poslanec dr. Zarnik. Ta je djal: „nemški kazino pa nemško-liberalna večina v tem zboru pa deželni odbor in deželni šolski svet, vsi ti so jedno in isto društvo. Sedanja večina v tem zboru je zavisna od milosti ministra grofa Taaffeja, njena namera pa je Slovence na Kranjskem ponemčiti. Zavoljo 500 fl. se sicer to ne boče dognalo, vendar paziti nam je vsakako. L. 1870. ni bilo ne duha ne sluha o nemščini v naših ljudskih šolah. Poznej so jo sklačili v 4razrednice, potem v 3razrednice in sedaj uže v 2razrednice. Skoraj bodemo na Kranjskem tam, kakor so na Štajerskem, kder uže v 1razrednice tiščijo nemščino in so v slovenske Haloze poslali učitelja, ki ne zna nič slovenski. Še huje delajo na Koroškem. Tukaj so slovensčino iz slovenskih šol celo izpodili, v njih se podučuje samo le nemški uže od prvega razreda naprej. Slovenski otroci koroški še niti slovenskega tiska brati ne znajo. Katehetje so se pritožili, da ne morejo katekizma rabiti.“

No, in deželni šolski svet koroški je odgovoril, da slovenskim otrokom ni treba katekizma brati znati in kateheti lahko ustao krščanski nauk deci v glavo spravljajo. Zato rečem, da se moramo vsakemu podobnemu početju pri nas precej ustavljati. Letos bi nagrado dajali provizorično, drugo leto definitivno in naposled nam utegnejo slovensčino v šolah za dveri postaviti. Pirkar bil je nekđaj narodnjak. Ko je pa videl, da se z narodnjaštvom ne pride hitro naprej do mastne službe, izneveril je se narodu svojemu, postal odpadnik, renegat, in dela kakor vsi renegatje na ponemčenje Slovencev. Minister Taaffe je djal, da ne pripušča ne Nemcev pa ne Slovanov k steni pritiskavati. Zako pričakujem, da boče deželne vlade predsednik ustavil izvršenje vsakega sklepa, kateri bi narodnim pravicam Slovencev nasprotoval“ (Burno priznavanje od slovenskih poslancev in po galerijah.)

Nemškutarji in nemčurji so v Ljubljani toraj dosta grenkih čuti morali. Oddahnili si so potem, ko so na svojo večino zanašaje se sklenoli iz deželne blagajnice zajeti 500 fl. kot nagrado kranjskim učiteljem za nemščino v ljudskih šolah 2razrednicah.

Gospodarske stvari.

Južna železnica in trženje z lesom v Podravji.

II. Trgovci z lesom v Podravji štajerskem in koroškem so doposlali državnemu zboru sle-

dečo prošnjo: „Gospodarske razmere v spodnjem Štajerskem (in tudi jednako na Koroškem) so jako žalostne zavoljo zaporednih slabih letin. Kmetje so prisiljeni, kapitala založenega v gozdih lotiti se, ako hočejo sbajati. Kakor povsod, priteplo se je tudi semkaj takšnih ljudij, ki se na stroške ubogih bogatijo. Lesa moramo toliko več posekati, kolikor menje denarja nam za nja ponujajo. Cele planine so uže slekli, gozde posekali, pa niso pazili na gozdarske postave. Tako je pridobljeni od očetov kapital uničen ali brez vrednosti, posestnik je siromak, upnik zgubi denarje, država pa prejšnji davek.“

Huda, žalostna napaka je, da železnice nekaterim lesnim trgovcem tarife ali vožnino zmanjšujejo, drugim pa ne. Menjši posestniki, trgovci ne morejo toraj sami svojega lesa v denar spravljati, ampak večjim in od železnice s predpraviciami nadarjenim podjetnikom po slepi ceni prodavati. Takšen večji podjetnik ali lesni liferant je ogerski jud Hirschler. Ta človek ima sam znižano vožnino na južnej železnici, refakcije, in toraj strahuje vse posestnike in lesne trgovce v Podravji. Uže l. 1880 so se slednji pri železniškem ravnateljstvu pritožili, pa ni pomagalo veliko; le malo so vožnino vsem znižali, a Judova predpravača do še bolje znižane vožnine ali „refakcija“ njegova je ostala.

Sedaj veljajo tarife od l. 1881 za vse pošiljatve lesa po južni železnici nad Ptuj do ogerskih štacij. Kdor pošlje menje, kakor 100 vagonov, ta plača 1 gl. 70 kr. od vagona in milje; če pa odpošlje ravno 100 vagonov, tedaj plača menje, namreč 1 gl. 55 kr. od vagona in milje; pri odpošiljavi 300 vagonov še menje, namreč 1 gl. 45 kr., od 600 vagonov pa samo 1 gl. 35 kr. in najmenje, če naloži 1000 vagonov, kajti v tem zadnjem slučaju mora samo 1 gl. 25 kr. od vagona in milje našteji. Iz tega je razvidno, da so mali trgovci in posestniki na slabem, veliki podjetniki pa na dobrem, ter onim na škodo; kajti oni ne zmorejo tolike vožnine in toraj les rajši Judu predajo, ki tako naloži skoro vselej po 1000 vagonov, pa tudi ceno lesu nastavlja nizko, kakor se mu spoljubi. Tega bi ne bilo, ako bi poprek za vsako število vagonov, toraj za vsakega človeka, jednaka vožnina bila nastavljena. (Konec prih.)

Novi način ozdravljanja vrančnega prisada in drugih kužnih bolezni.

Pasteur je našel, da se glivice kurje kolere pri umetni reji ne pomnožujejo s trosom, ampak s pomočjo razdelitve. Na podlagi te iznajdbe hotel je napraviti tudi iz glivic vrančnega prisada tak tros, ki bi živino, kateri se je ta tros vcepil, obvaroval vrančnega prisada, kakor je bilo zadnjič povedano o kurji koleri.

A to se mu ni tako hitro posrečilo. On je našel, da glivice vrančnega prisada leta in leta na zraku in dežji ležati utegnejo, pa vendar od